

ابعاد کاوی توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۳۳۶۳

آذرماه ۱۳۹۲

دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
۱. نکاتی درباره توافقنامه راهبردی آمریکا و افغانستان	۳
۲. تأثیرات بین‌المللی و منطقه‌ای توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان	۸
۳. تأثیرات توافقنامه امنیتی برای جمهوری اسلامی	۹
۴. ارزیابی تحولات آتی و پیشنهاداتی برای دیپلماسی ایران در افغانستان	۱۲
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۴
منابع و مأخذ	۱۵
ضمایم	۱۶

ابعاد کاوی توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان

چکیده

توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان که شرایط و نحوه ادامه حضور نیروهای نظامی آمریکا در افغانستان و همکاری امنیتی و نظامی این دو کشور را مشخص خواهد کرد، در چند روز گذشته در لویی جرگه (مجلس مشورتی بزرگان افغان) بررسی شد درحالی که اجرایی شدن آن محل تردید است. این توافقنامه دارای تأثیرات امنیتی بر ژئوپلیتیک قدرت در منطقه است و برای جمهوری اسلامی نیز فرصت‌ها و تهدیداتی به دنبال خواهد داشت. مهمترین این تهدیدات را در دو حوزه سخت و نرم می‌توان در چارچوب محاصره نظامی، گسترش عملیات جاسوسی و افزایش توان جنگ نرم ایالات متحده در مقابل جمهوری اسلامی برشمرد.

این توافقنامه در سطح بین‌المللی مورد توجه چین، هند، روسیه و پاکستان است و هرکدام از این کشورها نسبت به قسمت‌هایی از آن واکنش و موضع منفی دارند. جمهوری اسلامی ایران باید برای سناریوهای متعدد در آینده افغانستان از جمله احتمال تجزیه این کشور آماده باشد. داشتن دیپلماسی دفاعی فعال درخصوص افغانستان و حضور در فرآیند تأمین سلاح و آموزش نیروهای مسلح این کشور یک ضرورت است. همچنین باید بر تقویت مناسبات فرهنگی میان دو کشور در موضوع زبان و ادب فارسی، ورزش و ارائه تسهیلات تحصیلی تأکید شود.

مقدمه

بیش از یک سال از امضای توافقنامه راهبردی میان رؤسای جمهور آمریکا و افغانستان در کاخ ریاست‌جمهوری این کشور می‌گذرد، اما همچنان مباحث مربوط به چگونگی تأیید و اجرای این موافقتنامه مورد اختلاف طرف افغانی و مقامات آمریکایی است و هرچه می‌گذرد بر مخالفت‌های عمومی در این خصوص افزوده می‌شود. جنجال‌های چند هفته اخیر درخصوص این موافقتنامه و بررسی آن توسط لویی جرگه در چند روز گذشته سبب شده است تا دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌ها به تدوین گزارشی در این خصوص اهتمام ورزد.

موضوعات مربوط به افغانستان همواره مورد توجه خاص جمهوری اسلامی ایران بوده است. این امر به دلایل متعددی است که ذکر آنها سبب می‌شود طبیعی بودن چنین توجهی کاملاً آشکار شود. ایران بعد از افغانستان بیشترین تعداد اتباع افغانی را در خود جای داده است و حضور همین تعداد گسترده شهروندان افغانستان دغدغه‌های جدی برای جمهوری اسلامی ایران ایجاد کرده است. افغانستان بعد از پاکستان بیشترین مرز را با جمهوری اسلامی ایران دارد. این مرز طولانی ۹۰۰ کیلومتری سبب شده تا بسیاری از مسائل سیاسی و اجتماعی از افغانستان به ایران وارد گردد.

افغانستان بزرگترین تولیدکننده مواد مخدر سنتی در جهان است. همسایه بودن ایران با افغانستان و واردات این مواد به صورت گسترده به داخل کشور باعث افزایش روزافزون تعداد معتادین به مواد مخدر در ایران شده است و همین موضوع یکی از دغدغه‌های امنیتی جمهوری اسلامی است. از سوی دیگر، ترانزیت مواد مخدر از خاک ایران به دیگر نقاط جهان باعث شده تا فرآیند مبارزه با مواد مخدر به یکی از پرهزینه‌ترین اقدامات پلیسی در ایران تبدیل شود. ایران به سبب اعدام قاچاقچیان مواد مخدر به دارنده جایگاه سوم تعداد اعدام در جهان مبدل شده و همین موضوع نیز از لحاظ حقوق بشری به مسئله‌ای در سطح جهانی تبدیل شده است. به همین جهت است که ایران در سال‌های اخیر به دنبال مبارزه با کشت مواد مخدر در افغانستان است.

از سوی دیگر افغانستان یکی از بازارهای اصلی صادرات کالاهای مصرفی ساخت ایران است. مواد خوراکی، سیمان و تولیدات ساده صنعتی ساخت ایران بازار خوبی در افغانستان دارند. به لحاظ شرایط امنیتی نیز برای تجار افغانی مطلوب است که کالاهای مورد نیاز خود را از ایران تهیه کنند. این تبادل تجاری به اندازه‌ای اهمیت پیدا کرده است که مقامات ایالات متحده در پیگیری قوانین تحریمی برضد ایران، توجه ویژه‌ای به تجارت ایران و افغانستان داشتند و به همین دلیل تجارت با ریال ایران را نیز مشمول تحریم کردند. این بازار گسترده در شرایط کنونی اقتصاد ایران برای جمهوری اسلامی ایران دارای اهمیت ویژه‌ای است.

در همین حال افغانستان یکی از کشورهایی است که زبان فارسی و فرهنگ فارسی در آن رواج دارد و مردم این کشور توانایی استفاده و فهم زبان فارسی را دارا می‌باشند. در دنیای کنونی که به لحاظ کمرنگ شدن مرزها و برجسته شدن هویت‌ها در آن، براساس معیارهای جدید به تفکیک خطوط جداسازی ملت‌ها پرداخته می‌شود، مزیت زبان و همزبان بودن یکی از اصلی‌ترین مباحث ایجادکننده ظرفیت همکاری سیاسی و نفوذ اجتماعی و اقتصادی است.

افغانستان همچنین دارای سرزمین‌های بکر کشاورزی است و به لحاظ منابع آبی و حاصلخیز

بودن زمین‌های کشاورزی، دارای وضعیت مطلوبی است. جمهوری اسلامی ایران نیاز فراوانی به محصولات کشاورزی وارداتی دارد و هم‌اکنون نیز در زمینه واردات بعضی اقلام اساسی کالاهای کشاورزی دارای رتبه یک تا ده در جهان است. بر همین اساس باید به دنبال سرمایه‌گذاری برای ایجاد منابع قابل اتکا جهت تأمین نیازهای اساسی در داخل و خارج از مرزهای سرزمینی بود و افغانستان به این دلیل نیز برای ایران دارای مطلوبیت است. تاکنون نیز در موارد اضطراری، منابع دامی در افغانستان تأمین گوشت گرم مورد نیاز ایران را در چندین نوبت به‌عهده گرفته‌اند.

افغانستان کشوری درحال توسعه است که برای این منظور به فناوری و نیروی متخصص نیاز فراوان دارد. در دنیای کنونی صادرات خدمات علمی و صنعتی (فنی و مهندسی) از بالاترین ارزش‌افزوده برخوردارند و همین امر سبب توجه خاص ایران به افغانستان در این‌گونه موارد شده است.

ازسوی دیگر در پی اشغال افغانستان در سال ۲۰۰۱ ازسوی آمریکا و حضور گسترده سربازان آمریکایی در این کشور بعد از روی کار آمدن اوباما، افغانستان به یک دغدغه امنیتی در حوزه تهدیدات نظامی برای جمهوری اسلامی ایران تبدیل شده است. این دغدغه و بحث‌های دو سال اخیر درباره انعقاد و قطعی شدن تفاهمنامه راهبردی آمریکا و افغانستان و تأثیرات آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی سبب نگارش این پژوهش شده است.

این نوشتار با بررسی بندهای مختلف توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان به ارزیابی تأثیرات گوناگون بین‌المللی و منطقه‌ای آن خواهد پرداخت و اهمیت آن را از دو منظر تهدید و فرصت برای جمهوری اسلامی بیان خواهد کرد. بخش آخر گزارش نیز به ارزیابی آینده تحولات و ارائه پیشنهادهایی برای بهبود سیاست خارجی ایران در افغانستان اختصاص دارد. در انتهای تحقیق نیز مفاد موافقتنامه امنیتی آمریکا و افغانستان به‌صورت ضمیمه پیوست شده است.

۱. نکاتی درباره توافقنامه راهبردی آمریکا و افغانستان

امضای موافقتنامه امنیتی دوجانبه آمریکا و افغانستان، تعاریف و برداشت‌های موجود از مفاهیمی مانند امنیت و قدرت کشورهای همسایه در منطقه را دچار تغییر خواهد کرد و این موضوعی اجتناب‌ناپذیر است.

برای نخستین بار زمزمه انعقاد چنین توافقی در سال ۲۰۰۵ شروع شد و در زمان ریاست‌جمهوری بوش در ایالات متحده میان رئیس‌جمهور افغانستان و آمریکا و همچنین وزرای خارجه دو کشور اعلامیه‌های مشترکی با همین مضمون به امضا رسید، اما به‌دلیل درگیری و توجه

بیشتر دولت سابق آمریکا به عراق، اهمیت کافی به افغانستان در سیاست خارجی آمریکا داده نمی‌شد.

با روی کار آمدن اوباما و تأکید او بر محوریت افغانستان در راهبرد مبارزه با تروریسم در آمریکا این موضوع دوباره مدنظر قرار گرفت و از سال ۲۰۱۰ دو کشور بر تهیه متن پیش‌نویس توافقنامه امنیتی متمرکز شدند. در سال ۲۰۱۱ رئیس‌جمهور افغانستان با تشکیل لوئی جرگه مشورتی و بدون توجه به نقش مجلس افغانستان در این خصوص موافقت بزرگان قومی را در این خصوص اخذ کرد.^۱

متن پیش‌نویس پیمان مذکور توسط سفیر آمریکا در کابل و مشاور امنیت ملی افغانستان در تاریخ ۲۱ مارس امضا شد. در جریان سفر کوتاه اوباما به افغانستان در ۳۱ مارس سال ۲۰۱۲، موافقتنامه مذکور در ساعت ۱۲ شب در کاخ ریاست‌جمهوری افغانستان به امضای طرفین رسید و قطعیت یافت.^۲

موافقتنامه راهبردی آمریکا و افغانستان ده‌ساله است و پس از خروج نیروهای ناتو از افغانستان در سال ۲۰۱۴ اجرایی می‌شود. توافقنامه استراتژیک به منزله نقشه راه همکاری دو کشور در حوزه‌های سیاسی و امنیتی است و براساس آن مذاکرات مربوط به تدوین توافقنامه امنیتی دوجانبه همچنان جریان دارد. جزئیات مسائل مربوط به همکاری‌های امنیتی و شرایط حضور نیروهای آمریکایی در افغانستان از مسائلی است که در این توافق ذکر شده است.

متن این توافقنامه مفصل شامل ۹ صفحه، ۸ بخش و ۳۲ بند است و نقشه راه روابط افغانستان و آمریکا بعد از خروج نیروهای ناتو از این کشور در سال ۲۰۱۴ است.^۳ تا آن زمان مبنای مورد عمل دو طرف «توافقنامه چگونگی حضور پرسنل نظامی و غیرنظامی آمریکا در افغانستان» است که در سال ۲۰۰۳ امضا شده بود.

عناوین ۸ بخش این توافقنامه عبارتند از:

بخش اول - دیباچه

در دیباچه بر همکاری میان افغانستان و ایالات متحده بر بنیاد احترام متقابل و منافع مشترک، به‌خصوص مبتنی بر تحقق آرزوی دو طرف برای صلح تأکید شده است.

1. Clark, Kate (9 April 2012). "Handing over Night Raids". The Afghanistan Analysts Network.

2. N,n (9 October 2012) "Kabul Prepares for U.S. Talks". Wall Street Journal, From: <http://online.wsj.com/news/articles/SB10000872396390444024204578046523793100086> , Retrieved 20 October 2013.

3. N.n (1 May 2012)"Enduring Strategic Partnership Agreement between the Islamic Republic of Afghanistan and the United States of America". U.S. Department of State, from: www.state.gov, Retrieved 24 July 2013.

بخش دوم - حفظ و تقویت ارزش‌های مشترک دموکراتیک

بخش دوم شامل چهار قسمت است: تقویت حقوق بشر، تعهد افغانستان به برگزاری انتخابات آزاد، تعهد بر دوری از هرگونه تبعیض نژادی و مذهبی بین اتباع افغان و تلاش برای ایجاد برابری میان زنان و مردان.

بخش سوم - تحکیم امنیت بلندمدت

این بخش شامل نه قسمت است:

۱. شمرده شدن افغانستان از سوی آمریکا در زمره متحد عمده خارج ناتو،
۲. حمایت از تلاش دولت افغانستان در راستای صلح،
۳. اختصاص منابع مالی از سوی ایالات متحده بعد از سال ۲۰۱۴ برای حمایت از آموزش، تجهیز و دادن مشورت به نیروهای امنیتی افغانستان، به منظور تأمین مستقل امنیت از سوی دولت افغانستان و دفاع در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی،
۴. افغانستان به منظور مبارزه با القاعده تداوم دسترسی نیروهای ایالات متحده به تأسیسات افغانستان و استفاده از آن تأسیسات را تا سال ۲۰۱۴ میسر می‌سازد و پس از آن براساس موافقتنامه دوجانبه امنیتی عمل خواهد شد،
۵. اجرای عملیات جاری نظامی براساس چارچوب‌های مشخص شده،
۶. بهبود توانایی دفاعی افغانستان براساس اعلامیه همکاری‌های بلندمدت بین ناتو و افغانستان،
۷. امضای موافقتنامه امنیتی دوجانبه ظرف یک سال آینده،
۸. تأکید بر حقوق سرزمینی و حق دفاع مشروع افغانستان،
۹. تأکید آمریکا بر عدم ایجاد تأسیسات نظامی دائمی در افغانستان.^۱

بخش چهارم - تقویت امنیت و همکاری‌های منطقه‌ای

این بخش دارای سه قسمت است:

۱. توافق و تأکید طرفین بر اهمیت روابط دوستانه و مؤثر میان افغانستان و همسایگانش و اینکه این روابط باید براساس احترام متقابل، برابری و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر استوار باشد.
۲. همکاری با نهادهای بین‌المللی برای مبارزه با تروریسم، مواد مخدر و پولشویی.
۳. تلاش برای احیای نقش تاریخی افغانستان به عنوان پل ارتباطی آسیای مرکزی و مناطق پیرامونی.

1. N,n (1 May 2012)"White House Fact Sheet: The U.S.-Afghanistan Strategic Partnership Agreement", from: www.whitehouse.gov, Retrieved 16 June 2013.

بخش پنجم - توسعه اقتصادی و اجتماعی

این بخش عبارت است از: کمک‌های مالی آمریکا به خصوص در بخش زراعی، دسترسی و ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت، از جمله تحصیلات عالی و آموزش‌های حرفه‌ای برای تمامی افغان‌ها در بخش‌های کلیدی، دسترسی به خدمات اساسی بهداشتی و مراقبت‌های تخصصی و تأکید بر اهمیت حیاتی مبارزه با فساد اداری.

بخش ششم - تقویت نهادها و حکومتداری در افغانستان

بخش ششم عبارت است از: همکاری طرفین برای بهبود ظرفیت بشری در نهادهای مهم دولت افغانستان و از بین بردن ساختارهای موازی، تقویت ساختارهای دولت در افغانستان و تلاش برای افزایش شفافیت در بخش‌های سه‌گانه حکومت در افغانستان.

بخش هفتم - تدابیر و مکانیسم‌های تطبیق موافقتنامه

بخش هفتم شامل سه قسمت است: تشکیل کمیسیون برای بهبود همکاری‌های دوجانبه، پیگیری بهبود مسائل از طریق کمیسیون‌های دوجانبه، افغانستان و ایالات متحده می‌توانند جهت تطبیق این موافقتنامه، به تدابیر یا توافقات بیشتر در صورتی که لازم و مناسب پنداشته شود، مطابق به قوانین و مقررات مربوطه دو کشور متوسل شوند.

بخش هشتم - احکام نهایی

احکام نهایی این توافقنامه عبارت است از:

۱. این موافقتنامه تا پایان سال ۲۰۲۴ میلادی دارای اعتبار است. طرفین می‌توانند با موافقت کتبی مشترک، شش ماه قبل از تاریخ انقضا، این موافقتنامه را برای یک دوره دیگر طبق توافق تمدید نمایند. این موافقتنامه می‌تواند با موافقت کتبی هر دو طرف در هر زمانی تعدیل یا فسخ گردد و هر یک از طرفین می‌تواند در مورد تصمیم‌های فسخ این موافقتنامه یادداشت کتبی ارائه نماید، که در آن صورت این موافقتنامه برای مدت یک سال پس از ارائه این یادداشت اعتبار دارد.
۲. تمامی اقداماتی که طبق مفاد این موافقتنامه اجرا می‌گردد باید در مطابقت با تعهدات بین‌المللی طرفین قرار داشته باشد. هرگونه همکاری طبق احکام این موافقتنامه تابع قوانین و مقررات دو طرف، با توجه به قوانین تخصیص بودجه می‌باشد.
۳. هرگونه منازعات ناشی از تطبیق این موافقتنامه از طریق مشورت‌های دیپلماتیک میان طرفین

حل و فصل می‌گردد.^۱

۱. محمدعلی افضل، متن کامل موافقتنامه استراتژیک آمریکا و افغانستان، سایت آگاهی افغانستان، ۱۳۹۱.

این توافقنامه در صورت اجرایی شدن، افغانستان را به تحت‌الحمایه رسمی آمریکا تبدیل خواهد کرد.

به‌دنبال امضای این توافقنامه، بحث تنظیم و تلاش برای اجرایی شدن توافقنامه امنیتی میان آمریکا و افغانستان نیز مطرح شد و اکنون نیز گروه‌های مختلف افغانی درخصوص آن دارای اختلافات زیادی هستند.

توافقنامه امنیتی دارای نه ماده است و به چگونگی شرایط و نحوه عمل و پشتیبانی از نیروهای آمریکایی در افغانستان اختصاص دارد.^۱ این متن به صورتی که مسئولان آمریکایی آن را منتشر کرده‌اند در انتهای همین نوشتار پیوست خواهد شد و به همین جهت، در ادامه فقط به مهمترین نکات در این خصوص اشاره می‌شود.

توافقنامه درخصوص همکاری بلندمدت آمریکا و افغانستان تنظیم شده است. این امر به معنای احتمال تمدید آن پس از مدت زمان اولیه است.

قانون مورد عمل در هنگام عملیات نظامی و امنیتی، قانون آمریکاست. طبق قانون مبارزه با تروریسم، نیروهای نظامی و امنیتی آمریکا اختیارات فراوانی دارند. ازسوی دیگر، عدم توجه آمریکا به قوانین و سنت‌های اسلامی و تاریخی افغانستان همواره مورد اعتراض افغان‌ها بوده که در متن اعلام شده تنها سعی خواهد شد به آنها توجه شود و الزامی در این خصوص وجود ندارد.

آمریکا در پنج نقطه افغانستان پایگاه دائمی خواهد داشت. این نقاط عبارتند از: شنیدند، شورابک، قندهار، بگرام و خوست. دو مورد از اینها نزدیک مرزهای ایران هستند. ازسوی دیگر آمریکا در هرجایی که صلاح بداند می‌تواند پایگاه موقت یا حتی دائمی ایجاد کند.

عبور و مرور و حمل‌ونقل نیروهای آمریکایی در خاک افغانستان کاملاً آزاد است.

کنترل فضای افغانستان و تردد هوایی در این کشور به‌عهده آمریکاست.^۲

نیروها و تجهیزات آمریکایی از مالیات، عوارض و گمرک معافند.

نیروهای آمریکایی، همکاران و حتی شرکت‌های طرف قرارداد این نیروها از حق قضاوت کنسولی برخوردارند و قابلیت تعقیب در افغانستان را نخواهند داشت. دولت افغانستان در این خصوص به‌صورت کامل از خود سلب اختیار کرده است.

1. Gearan, Anne (12 October 2013). "The agreement provides a legal framework for continued U.S. military operations in Afghanistan, including the leasing of Afghan bases.", The Washington Post. Retrieved 17 October 2013.

2. Mazzetti, Mark and Rosenberg, Matthew (8 July 2013). "U.S. Considers Faster Pullout in Afghanistan". The New York Times, Retrieved 10 October 2013.

۲. تأثیرات بین‌المللی و منطقه‌ای توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان

توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان از دید بازیگران مهم منطقه‌ای و بین‌المللی حاضر در این منطقه دارای اهمیت فراوانی است. در این خصوص باید به چند نکته اشاره شود:

الف) روسیه در چارچوب رقابت استراتژیک با ایالات متحده، هدف آمریکا از حضور دائمی در افغانستان را تضعیف نقش روسیه در آسیای مرکزی می‌داند و این اقدام آمریکا را تهدیدی برای منافع خود تصور می‌کند. روس‌ها به افغانستان به‌عنوان پایگاه تدارکاتی قرارگاه‌های عملیاتی آمریکا در آسیای مرکزی می‌نگرند. قابل ذکر است که بعد از بحران سوریه و عملیاتی شدن توان بالای تحرک تروریست‌های خارجی در سوریه، همه کشورهای همسایه روسیه که ممکن است هدف عملیات مشابه تروریستی قرار بگیرند، به دنبال رفع چنین خطری هستند.^۱ روسیه بر این باور است که حضور آمریکا در افغانستان به این کشور امکان تدارک گروه‌های تروریستی برای حضور در مناطق مسلمان‌نشین روسیه را داده و امنیت ملی روسیه را با خطر جدی مواجه می‌سازد.

ب) دولت چین حضور طولانی آمریکا در افغانستان را برای مهار چین و قدرت گرفتن آن می‌داند. براساس راهبرد کلان آمریکا که در سال ۲۰۱۲ تدوین شد، چین مهمترین خطر برای تداوم هژمونی آمریکا در سطح جهانی است و آمریکا باید همه توان خود را از نقاط مختلف جهان به سمت جنوب شرق آسیا معطوف سازد تا بتواند چین را مهار کند.^۲ آسیای مرکزی و افغانستان در غرب چین قرار دارند و آمریکا برای مهار مناسب چین باید در این منطقه نیز حضور داشته باشد. چین حضور آمریکا در منطقه را بر این اساس توجیه می‌کند. مسئله خیزش جنبش‌های اسلامی از جنس افراطی در غرب چین و همچنین افزایش قاچاق مواد مخدر به این کشور بعد از حضور آمریکا در افغانستان نیز بر نگرانی چینی‌ها از این قرارداد افزوده است.

ج) دولت پاکستان به‌عنوان یکی از کشورهای همسایه در مسئله افغانستان نقش فعالی داشته است، درباره نحوه ادامه حضور آمریکا در افغانستان و همکاری‌های دولت افغانستان با آمریکا سوالات زیادی دارد و تصور دولت پاکستان از این قرارداد، تلاش آمریکا برای کاهش نقش پاکستان در تحولات منطقه‌ای است.^۳

د) دولت هند نسبت به هدف آمریکا از حضور در منطقه نگران است. در قرارداد امنیتی آمریکا و

1. N,n (13 October 2013) "US in partial Afghanistan security deal", BBC News Asia, Retrieved 19 October 2013.

2. Rubin, Alissa J. "With Pact, U.S. Agrees to Help Afghans for Years to Come", New York Times, from: http://www.nytimes.com/2012/04/23/world/asia/us-and-afghanistan-reach-partnership-agreement.html?_r=0, Retrieved 14 October 2013.

3. Richter, Paul and Baktash, Hashmat (12 October 2013). "Talks on U.S. future in Afghanistan make headway". The Los Angeles Times. Retrieved 15 October 2013.

افغانستان فقط بر القاعده تأکید شده است و هیچ اشاره‌ای به طالبان و دیگر گروه‌های تروریستی مانند شبکه حقانی نشده است. در حالی که این گروه‌ها بیشترین مشکلات امنیتی را برای هند به وجود آورده‌اند. از سوی دیگر هند هم‌اکنون سومین اقتصاد دنیاست و ظرف چند سال آینده به دومین اقتصاد دنیا تبدیل می‌شود. نگرانی نسبت به تبعات همسایگی با آمریکا در این کشور نیز به صورت جدی وجود دارد.

۳. تأثیرات توافقنامه امنیتی برای جمهوری اسلامی

توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان دارای ابعاد مختلفی برای جمهوری اسلامی ایران و امنیت ملی کشور است. ابعاد گوناگون تهدیدات و فرصت‌های این توافقنامه برای جمهوری اسلامی عبارتند از:

۱-۳. تهدیدات

در حوزه تهدیدات امنیتی با دو نوع تهدیدات سخت و نرم براساس توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان مواجه هستیم:

الف) تهدیدات امنیتی سخت

حضور آمریکا در افغانستان در پی انعقاد قرارداد توافق امنیتی برای مدت ده سال، دارای تبعات آشکار امنیتی برای جمهوری اسلامی در حوزه امنیت سخت است.^۱ این خطرات با توجه به نزدیکی دو پایگاه دائم آمریکا در افغانستان به مرزهای ایران، بسیار جدی است. تهدیدات امنیتی سخت از سوی آمریکا برای امنیت ملی ایران به علت حضور این کشور در افغانستان دارای دو جنبه است: نوع نخست این تهدیدات مربوط به حضور تعداد زیادی از سربازان آمریکایی در افغانستان و وجود تجهیزات پیشرفته و امکانات فراوان عملیاتی در پایگاه‌های آمریکا در افغانستان است. آمریکایی‌ها برای دستیابی به سایت‌های موشکی ایران و پایگاه‌های آن در کویر مرکزی ایران در استان سمنان و همچنین مراکز اصلی فعالیت هسته‌ای در یزد و قم، نیازی به عبور از هیچ شهر بزرگ یا حوالی آن را نداشته و به سرعت می‌توانند خود را به این مناطق برسانند. به همین دلیل است که تا زمان وجود گزینه نظامی برضد ایران روی میز تصمیم‌گیری آمریکا، حضور آمریکا در افغانستان خطری جدی محسوب می‌شود.

دومین تهدید مربوط به استقرار ابزار پیشرفته جاسوسی در پایگاه‌های آمریکا در افغانستان

1. Rosenberg, Matthew (12 October 2013). "Talks Clear Path for U.S.-Afghan Deal on Troops", The New York Times, Retrieved 19 October 2013.

است. مسئله‌ای که در عملیات به زمین نشاندن هواپیمای بدون سرنشین RQ170 به‌خوبی خود را نشان داد.^۱ پایگاه‌های دائمی آمریکا در افغانستان یکی از مراکزی خواهد بود که عملیات جاسوسی آمریکا برضد ایران از داخل آن هدایت خواهد شد. این مسئله نشان از تهدیدات جدی امنیتی برای جمهوری اسلامی دارد. باید این نکته را اضافه کرد که به عقیده بسیاری از کارشناسان امنیتی، رویارویی آتی ایران و آمریکا در حوزه منازعات امنیتی و عملیات‌های جاسوسی و خرابکاری است و تهدید نظامی صرف دیگر کارآیی خود را از دست داده است.

ب) تهدیدات امنیتی نرم

ایالات متحده از ابتدای حضور در افغانستان پیگیر ایجاد یک حکومت الگو در این کشور بود تا بتواند از این طریق مدلی برای محدودسازی اثر اجتماعی جمهوری اسلامی خلق کند. این طرح اگرچه با موفقیت همراه نشد، اما همچنان توسط آمریکا پیگیری می‌شود. در توافقنامه امنیتی نیز به این مسئله اشاره شده است. توافقنامه استراتژیک آمریکا و افغانستان نیز به این مسئله اشاره دارد. ازسوی دیگر با حضور آمریکا در افغانستان، تولید مواد مخدر در این کشور رشد بی‌سابقه‌ای پیدا کرده است و هر روز نیز بیشتر می‌شود. گزارشات متعددی وجود دارد که سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا در انجام چنین اقداماتی مشارکت دارند و آن را هدایت می‌کنند. افزایش تعداد مصرف‌کنندگان مواد مخدر سبب ضربه به قدرت نرم ایران شده و با اهداف آمریکا هماهنگ است. ازسوی دیگر به‌علت هم‌زبانی ایران و افغانستان، سرمایه‌گذاری‌های اخیر آمریکا در تولید آثار فارسی با محتوای مستهجن و ضد دین و اخلاق در افغانستان می‌تواند با هدف تأثیرگذاری بر فرهنگ ایران و تخریب مهمترین عامل قدرت جمهوری اسلامی که همان اعتقادات مذهبی و سنت‌های فرهنگی است، صورت پذیرد.

۲-۳. فرصت‌ها

توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان علیرغم تهدیدات امنیتی فراوان برای جمهوری اسلامی دارای فرصت‌هایی نیز می‌باشد که در ادامه به آنها اشاره می‌شود.

الف) افزایش ثبات در افغانستان

افزایش ثبات در کشوری که به‌لحاظ طول مرزها با جمهوری اسلامی در رتبه دوم قرار دارد، برای ایران دارای منافع متعدد و فراوانی است که خود را به‌تدریج نشان خواهد داد. امن بودن افغانستان

1. Osborne, David (20 June 2013). "Taliban-US peace talks postponed after Afghanistan threatens to boycott negotiations in anger at Taliban's Qatar office". The Independent.

سبب خواهد شد تا روند مهاجرت غیرقانونی به ایران برعکس شده و افغانه به کشور خود بازگردند. این مسئله در نرخ بیکاری ایران تأثیر قابل توجهی دارد. ازسوی دیگر، صادرات ناامنی از مرزهای شرقی به جمهوری اسلامی کاهش می‌یابد. نتایج یک تحقیق نشان می‌دهد همسایه بودن با یک کشور ورشکسته به لحاظ امنیتی حداقل سالیانه ۸۰ میلیارد دلار خسارت به همراه دارد. ایالات متحده در صورت حضور در افغانستان مجبور است تا در تأمین امنیت این کشور مشارکت کرده و در این صورت جمهوری اسلامی به لحاظ تئوریک از شرایط سواری مجانی^۱ بهره می‌برد.

ب) فواید اقتصادی

اگر آمریکا دفاع از افغانستان را برعهده بگیرد دولت افغانستان می‌تواند توان خود را صرف بازسازی این کشور کند و به همین جهت امکان افزایش همکاری اقتصادی و صادرات خدمات صنعتی میان ایران و افغانستان افزایش خواهد یافت و این امر به معنای سود بیشتر اقتصادی برای جمهوری اسلامی ایران است. ازسوی دیگر افزایش امنیت در افغانستان باعث افزایش میزان تجارت میان ایران و افغانستان می‌شود که این امر تراز تجاری ایران را بهبود خواهد بخشید. البته همه اینها منوط به این پیش‌فرض است که ایالات متحده به دنبال افزایش امنیت در افغانستان باشد.

ج) امکان افزایش اثرگذاری سیاسی

توافقنامه راهبردی سال ۲۰۱۲ و همچنین توافقنامه امنیتی از تلاش برای افزایش و عمق‌بخشی به دمکراسی و مردمسالاری سخن می‌گویند. تجربه نشان داده است که در تمام کشورهای منطقه حرکت به سمت مردمسالاری و توجه به خواست مردم به گسترش نفوذ و قدرت تحرک سیاسی جمهوری اسلامی منجر می‌شود. شعارهای انقلاب اسلامی و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران با خواست عمومی مردم منطقه هماهنگ است و به همین جهت است که غربی‌ها با در پیش گرفتن سیاست‌ها و استانداردهای دوگانه مانع از تحقق مردمسالاری در کشورهای منطقه می‌شوند. اگر افغانستان به سمت مردمسالاری حرکت کند، نیروهای افراطی شانسی برای رسیدن به قدرت ندارند و سیاستمداران معتدل قدرت را در دست خواهند گرفت و این به معنای گسترش نفوذ ایران است.

د) توانایی پاسخ ضربه نظامی

یکی از نکات مهم در مواجهه ایران و ایالات متحده، نحوه پاسخ به تهدیدات و تحرکات آمریکا ازسوی جمهوری اسلامی است. حضور آمریکایی‌ها در کنار مرزهای ایران، اگرچه باعث افزایش تهدیدات سخت برای جمهوری اسلامی می‌شود، اما ازسوی دیگر باعث خواهد شد تا نیروهای آمریکایی در دسترس ایران برای پاسخ نظامی باشند. این امر در پایگاه‌های زمینی عینیت بیشتری

به خود می‌گیرد زیرا فناوری و توانایی نظامی ایران ظرفیت مقابله کامل با این‌گونه نیروها را دارد و به همین جهت حضور سربازان آمریکایی در افغانستان سبب می‌شود ایران امکان پاسخ دادن به ضربه احتمالی آمریکا را داشته باشد و آن را در افغانستان جبران کند.

۴. ارزیابی تحولات آتی و پیشنهادهای برای دیپلماسی ایران در افغانستان

بررسی سیر تحولات مربوط به تنظیم، امضا و تصویب موافقتنامه راهبردی و موافقتنامه امنیتی دوجانبه آمریکا و افغانستان نشان می‌دهد که به احتمال زیاد این موافقتنامه حالت اجرایی به خود خواهد گرفت. شایعات جاری در افغانستان حول این موضوع است که آقای کرزای در قبال تأیید و اجرایی ساختن این موافقتنامه به دنبال اخذ مصونیت برای خود در قبال فعالیت‌هایش در طول زمامداری در افغانستان است و به همین منظور برضد این توافق موضعگیری می‌کند و بعد از رسیدن به خواسته‌اش، در اجرای آن تسریع خواهد کرد.

از سوی دیگر ارزیابی‌های صورت گرفته از نخبگان افغانی توسط سازمان‌های اطلاعاتی غربی نشان می‌دهد که تمایل به تجزیه افغانستان به صورت روزافزونی در میان نخبگان افغان در حال افزایش است و در صورت گسترش بیشتر این مسئله امکان اجرایی کردن آن توسط آمریکا بیشتر می‌شود. شرایط سیاسی در پاکستان نیز به سمت هرج و مرج بیشتر پیش می‌رود و البته از احتمال کودتای نظامی در این کشور نباید غافل بود. ارزیابی احتمال تجزیه افغانستان و پاکستان و اثر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، نیاز به پژوهش مجزایی دارد، اما انجام آن با روح توافقنامه امنیتی دوجانبه آمریکا و افغانستان و مفاد آن ناسازگار نیست.

بنابراین جمهوری اسلامی ایران باید حضور طولانی‌مدت نیروهای آمریکایی در افغانستان را محتمل نزدیک به واقع بداند و سیاست خود نسبت به افغانستان را بر این اساس تنظیم کند. با این پیش‌فرض نکات ذیل جهت بهبود سیاست خارجی جمهوری اسلامی در قبال افغانستان و دستیابی بیشتر به منافع ملی پیشنهاد می‌شود:

- یکی از ضروری‌ترین نیازهای آتی افغانستان که در صورت خروج نیروهای آمریکایی تشدید خواهد شد، تأمین امنیت توسط نیروهای مسلح و پلیس افغانستان است. ضعف ساختاری، تجهیزاتی و آموزشی افغانستان در این خصوص نیازی به توضیح ندارد و تلاش‌های چند سال گذشته ناتوان نیز نتوانسته است این مشکل را رفع کند.

وضعیت فوق، فرصتی برای دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی است تا با انعقاد قراردادهای تأمین سلاح و آموزش نیرو، سبب تعمیق روابط امنیتی میان ایران و افغانستان شود و در

طولانی مدت، هزینه‌های امنیتی در شرق کشور را کاهش دهد.

- بعد از حمله آمریکا و متحدینش به افغانستان در سال ۲۰۰۱ و عدم توجه به همراهی جمهوری اسلامی در آن جنگ و قرار گرفتن نام ایران در محور شرارت، جمهوری اسلامی سیاست منسجمی را در افغانستان در پیش گرفت که اوج موفقیت آن در انتخابات گذشته ریاست جمهوری این کشور خود را نشان داد. به این صورت که هرکدام از دو رقیب اصلی که به پیروزی می‌رسید، ایران نیز به اهداف خود می‌رسید. این سیاست متمرکز در قبال افغانستان باید ادامه پیدا کند و وزارت خارجه به تنهایی نمی‌تواند این حوزه مهم و راهبردی را پوشش دهد. اما به نظر می‌رسد در قالب دیپلماسی فرهنگی و دیپلماسی عمومی نیاز به تحرک بیشتری باشد که در ادامه به آنها اشاره خواهد شد.

- با توجه به احتمال تجزیه افغانستان، تدوین استراتژی مناسب با این رویداد ضروری است. این راهبرد و سناریوهای متفاوت پیش رو باید در شورای عالی امنیت ملی تدوین شود و کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی نیز می‌تواند در تنظیم آن مشارکت مؤثری داشته باشد.

- یکی از مهمترین نیازهای ارتباطی ایران و افغانستان، افزایش مناسبات فرهنگی است. تعاملات فرهنگی کنونی بسیار ضعیف است. رادیوی دری که از مرکز مشهد برنامه پخش می‌کند قابلیت رقابت با شبکه‌های گسترده و گوناگون رادیویی و تلویزیونی که در افغانستان فعالیت می‌کنند را ندارد. مسئولان فرهنگی و به خصوص سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی باید به دنبال افزایش تولید و عرضه محصولات فرهنگی مناسب بازار افغانستان باشند تا بتوانند به عمق روابط استراتژیک دو کشور بیفزایند. باید توجه داشت که طرف‌های دیگر به دنبال حذف زبان فارسی در افغانستان و جایگزین کردن آن با دیگر زبان‌ها می‌باشند و به همین جهت نیاز به فعالیت جدی در این خصوص احساس می‌شود.

- یکی از مزیت‌های جمهوری اسلامی ایران، امکان برقراری مناسبات ورزشی با افغانستان است. به عبارت دیگر می‌توان با برنامه‌ریزی مناسب به جذب استعدادها و ورزشی از افغانستان مبادرت و تیم‌های باشگاهی در ورزش‌های گوناگون را بدین صورت تقویت کرد. توان افغان‌ها در ورزش‌های رزمی و قدرتی نکته‌ای است که می‌تواند مشوق این مسئله باشد. ارتباطات بر این مبنا می‌تواند به گسترش اثرگذاری فرهنگی نوین منجر شده و در جذب جوانان افغانی مؤثر باشد.

یکی از اقدامات مناسب چند سال گذشته، تلاش برای جذب دانشجویان افغانی در دانشگاه‌های کشور است. دانشگاه‌های برجسته ایران با استانداردهای علمی دنیا مطابقت دارند و به همین جهت امکان جذب دانشجویان خارجی به لحاظ علمی فراهم است. هزینه بسیار پایین تحصیلات در ایران با

توجه به کیفیت آن نسبت به دیگر نقاط جهان در این خصوص مزید بر علت است. یکی از مشکلات دانشجویان خارجی در ایران ارائه درس‌ها به زبان فارسی و عدم آشنایی آنها با این زبان است. اما دانشجویان افغانی این مشکل را نیز ندارند. بنابراین امکان جذب گسترده آنها در دانشگاه‌های ایران وجود دارد و باید برای این مسئله برنامه‌ریزی مناسبی صورت گیرد. حتی اعطای بورس‌های دانشجویی نیز در این خصوص مطلوبیت دارد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی بدون استثنا در کشور افغانستان می‌توانند مشاغل بالای اداری، علمی و سیاسی را کسب کنند و این امر در بلندمدت مزیت نسبی ایران را در این کشور افزایش خواهد داد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به مطالب بیان شده در این گزارش، توافقتنامه امنیتی آمریکا و افغانستان تهدیدات امنیتی متعددی از جنس سخت و نرم را متوجه جمهوری اسلامی ایران می‌کند که اقدامات نظامی، خرابکاری و جاسوسی در چارچوب تهدید سخت و مدل‌سازی فرهنگی، گسترش قاچاق مواد مخدر و کاهش سرمایه اجتماعی در چارچوب تهدیدات نرم است. همچنین این توافقتنامه فرصت‌هایی را در چارچوب ثبات، مسائل اقتصادی و ایجاد توانایی پاسخ متقابل فراهم می‌کند. این توافقتنامه در سطح بین‌المللی نیز مورد توجه بوده و تأثیرات مهمی دارد. چین، روسیه، هند و پاکستان نسبت به این توافقتنامه، نگاه مثبتی ندارند و موافق خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان هستند. دلایل نگاه منفی هرکدام از این کشورها به متن توافقتنامه متفاوت است. این پژوهش همچنین ضرورت تغییر نگاه به افغانستان از رویکرد امنیت سخت به نگاه فرهنگی را نشان می‌دهد، زیرا تهدیدات آینده در افغانستان در این قالب خواهند بود. جمهوری اسلامی ایران باید سناریوهای متعددی را در قبال آینده افغانستان آماده کند که یکی از مهمترین آنها، احتمال تجزیه افغانستان است. برنامه‌ریزی بدون نیز جهت اجرای هرکدام از این سناریوها ضرورت دارد. ازسوی دیگر، لازم است دیپلماسی دفاعی ایران در قبال افغانستان فعال شود و از فرصت نیازهای افغانستان در حوزه تسلیحات و آموزش نفرات استفاده مناسبی به‌عمل آید.

تمرکز بر تقویت مناسبات فرهنگی با افغانستان در حوزه شعر و ادبیات فارسی، مناسبات ورزشی و اعطای بورس‌های دانشگاهی و تحصیلی نیز ابزارهایی هستند که می‌توانند در طولانی‌مدت باعث پیشبرد سیاست ایران در افغانستان شده و به کاهش هزینه‌های امنیتی و دفاعی در شرق کشور کمک کنند.

منابع و مأخذ

۱. افضلې، محمدعلي، متن کامل موافقتنامه استراتژیک آمریکا و افغانستان، سایت آگاهی افغانستان، ۱۳۹۱.
2. Clark, Kate (9 April 2012). "Handing over Night Raids". The Afghanistan Analysts Network.
3. Gearan, Anne (12 October 2013). "The agreement provides a legal framework for continued U.S. military operations in Afghanistan, including the leasing of Afghan bases.", The Washington Post. Retrieved 17 October 2013.
4. Mazzetti, Mark and Rosenberg, Matthew (8 July 2013). "U.S. Considers Faster Pullout in Afghanistan". The New York Times, Retrieved 10 October 2013.
5. N,n (1 May 2012)"Enduring Strategic Partnership Agreement between the Islamic Republic of Afghanistan and the United States of America". U.S. Department of State, from: www.state.gov, Retrieved 24 July 2013.
6. N,n (1 May 2012)"White House Fact Sheet: The U.S.-Afghanistan Strategic Partnership Agreement", from: www.whitehouse.gov, Retrieved 16 June 2013.
7. N,n (9 October 2012) "Kabul Prepares for U.S. Talks,". Wall Street Journal, From: <http://online.wsj.com/news/articles/SB10000872396390444024204578046523793100086> , Retrieved 20 October 2013.
8. N,n (13 October 2013) "US in partial Afghanistan security deal", BBC News Asia, Retrieved 19 October 2013.
9. N,n (13 October 2013)"Kerry fails to seal security deal with Karzai". Al Jazeera English, Retrieved 13 October 2013.
10. Richter, Paul and Baktash, Hashmat (12 October 2013). "Talks on U.S. future in Afghanistan make headway". The Los Angeles Times. Retrieved 15 October 2013.
11. Rosenberg, Matthew (12 October 2013). "Talks Clear Path for U.S.-Afghan Deal on Troops", The New York Times, Retrieved 19 October 2013.
12. Rubin, Alissa J. "With Pact, U.S. Agrees to Help Afghans for Years to Come", New York Times, from: http://www.nytimes.com/2012/04/23/world/asia/us-and-afghanistan-reach-partnership-agreement.html?_r=0, Retrieved 14 October 2013.
13. Osborne, David (20 June 2013). "Taliban-US peace talks postponed after Afghanistan threatens to boycott negotiations in anger at Taliban's Qatar office". The Independent.

ضمایم

ضمیمه ۱ - متن قرارداد استراتژیک آمریکا و افغانستان

موافقتنامه همکاری بلندمدت استراتژیک میان دولت جمهوری اسلامی افغانستان و ایالات متحده آمریکا.

بخش اول - دیباچه

دولت جمهوری اسلامی افغانستان (از این پس افغانستان) و دولت ایالات متحده آمریکا (از این پس ایالات متحده) از سال ۲۰۰۱ (۱۳۸۰ هجری شمسی) بدین سو در همکاری نزدیک به منظور دفع تهدیدهای متوجه صلح و امنیت جهانی و به هدف کمک به مردم افغانستان برای تأمین آینده امن، دموکراتیک و شکوفا، بنا داشته‌اند که حاصل آن امروز قرار گرفتن افغانستان در مسیر خودکفایی پایدار در امنیت، حکومتداری و توسعه اجتماعی و اقتصادی و همکاری سازنده در سطح منطقه می‌باشد.

طرفین مراتب قدردانی‌شان را از توصیه‌های لویه جرگه ماه نوامبر سال ۲۰۱۱ که در بخشی از آن چنین آمده است، ابراز می‌دارند:

«با تأکید بر حفظ دستاوردهای ده سال گذشته، احترام به قانون اساسی افغانستان، حقوق زنان و آزادی بیان و با در نظر گرفتن وضعیت حاکم در منطقه، همکاری‌های استراتژیک با ایالات متحده آمریکا، که یک دوست استراتژیک نظام و مردم افغانستان می‌باشد؛ به منظور تأمین امنیت سیاسی، اقتصادی و نظامی کشور ضروری پنداشته می‌شود. امضای سند همکاری‌های استراتژیک با ایالات متحده آمریکا در هم‌نوایی با منافع ملی افغانستان بوده و از اهمیت زیادی برخوردار است، ... در امضای این سند، افغانستان و آمریکا - طبق منشور سازمان ملل متحد - به‌عنوان دو کشور مستقل و مساوی شناخته می‌شوند.»

با تأکید بر اراده مشترک شان جهت تحقق هرچه بیشتر آرزوی مردم افغانستان برای دستیابی به یک دولت باثبات، مستقل مبتنی بر قانون اساسی این کشور و ارزش‌های مشترک دموکراتیک، شامل احترام به حقوق و آزادی‌های اساسی همه زنان و مردان، افغانستان و ایالات متحده آمریکا (از این پس طرفین) تعهد می‌نمایند تا همکاری بلندمدت استراتژیک خویش را در حوزه‌های مشترک مورد علاقه شامل تحکیم صلح، امنیت و مصالحه ملی، تقویت نهادهای دولتی، حمایت از توسعه اقتصادی و اجتماعی بلندمدت افغانستان و تشویق همکاری منطقی تقویت کنند. با رعایت اهمیت مداوم تعهداتشان در کنفرانس‌های سال ۲۰۱۰ در کابل و لندن (کنفرانس لندن در سال ۱۳۸۸ و

کنفرانس کابل در سال ۱۳۸۹) و همچنین کنفرانس بن ۲۰۱۱ (۱۳۹۰)، طرفین بر اراده خویش مبنی بر تقویت نهادهای دولت افغانستان و ظرفیت حکومتداری با هدف گسترش همکاری بلندمدت استراتژیک در حوزه‌های یاد شده، تأکید می‌نمایند.

همکاری میان افغانستان و ایالات متحده بر پایه احترام متقابل و منافع مشترک، به‌خصوص مبتنی بر تحقق آرزوی دو طرف برای صلح استوار می‌باشد. هدف این همکاری همانا تقویت تلاش‌های جمعی برای داشتن منطقه‌ای می‌باشد که در آن همگرایی اقتصادی تحقق یافته و دیگر پناهگاه امنی برای القاعده و گروه‌های وابسته به آن نباشد.

افغانستان و ایالات متحده با اعتماد و تعهد به اینکه می‌توانند، با توسل به این موافقتنامه یک آینده مبتنی بر عدالت، صلح و امنیت و فرصت‌های لازم را برای مردم افغانستان فراهم آورند به این همکاری می‌پردازند.

احترام به حاکمیت ملی و برابری دولت‌ها پایه این همکاری را شکل می‌دهد. احترام به حاکمیت قانون و همچنین رعایت صریح و روشن قانون اساسی و تمامی قوانین افغانستان بنیادهای این همکاری را تقویت می‌کند. طرفین بر تعهدشان به حاکمیت ملی، استقلال، تمامیت ارضی و وحدت ملی افغانستان، مجدداً تأکید می‌کنند.

با در نظر داشتن موارد یاد شده، طرفین بر مفاد زیر توافق می‌کنند:

بخش دوم - حفظ و تقویت ارزش‌های مشترک دمکراتیک

۱. طرفین موافقت می‌کنند که تعهد استوار به حفظ و تقویت ارزش‌های دمکراتیک و حقوق بشر از پایه‌های بنیادی توافق و همکاری بلندمدتشان می‌باشد.

۲. با تأکید بر اهمیت ارزش‌ها و اصول قانون اساسی خویش، افغانستان بر تعهدش در راستای حکومتداری فراگیر و کثرت‌گرا شامل برگزاری انتخابات آزاد، منصفانه و شفاف به‌گونه‌ای که تمامی مردم افغانستان بتوانند در فضای عاری از مداخلات داخلی یا خارجی در آن شرکت کنند، مجدداً تأکید می‌دارد. با درک تعهداتی که در کنفرانس بن ۲۰۱۱ (۱۳۹۰) اعلام شد، افغانستان پروسه انتخابات را تقویت و بهبود می‌بخشد.

۳. افغانستان بر تعهدش مبنی بر حمایت حقوق بشری و سیاسی در مطابقت با قانون اساسی و تعهدات بین‌المللی‌اش شامل میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مجدداً تأکید می‌کند. در این خصوص، افغانستان همه ظرفیت نهادها و روندهای دمکراتیک در کشور را جهت تحکیم بیشتر کارآیی هر سه قوه حکومت مبتنی بر مرکزی بودن نظام حکومتی و حمایت از شکوفایی یک جامعه

مدنی پویا شامل رسانه‌های آزاد تقویت می‌کند.

۴. افغانستان بر تعهدش مبنی بر اینکه هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است، نیز تأمین حقوق و آزادی‌هایی که قانون اساسی و سایر قوانین افغانستان برای تمامی افغان‌ها تضمین کرده است، مجدداً تأکید می‌کند. افغانستان مطابق احکام قانون اساسی و تعهدات بین‌المللی خود، نقش ارزنده زنان در جامعه را به‌صورتی تأمین و گسترش می‌دهد که آنها بتوانند از حقوق اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، مدنی و فرهنگی‌شان کاملاً برخوردار شوند.

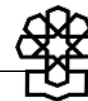
بخش سوم - تحکیم امنیت بلندمدت

۱. طرفین مجدداً تأکید می‌دارند که حضور نیروهای ایالات متحده از سال ۲۰۰۱ (۱۳۸۰) بدین سو در افغانستان با هدف شکست دادن القاعده و گروه‌های وابسته به آن بوده است. طرفین به قربانی‌های بی‌شمار و رنج مردم افغانستان در مبارزه علیه تروریسم در طول این سال‌ها، تهدیدات مداومی را که مانع تحقق آرزوی‌شان برای رسیدن به صلح، امنیت و رفاه شده است، احترام گذاشته و آن را درک می‌کنند. طرفین همچنان از قربانی‌هایی که مردم ایالات متحده در این مبارزه متقبل شده‌اند قدردانی به عمل می‌آورند.

۲. به‌منظور تحکیم امنیت و ثبات در افغانستان، کمک به صلح و ثبات منطقی و بین‌المللی، مبارزه با القاعده و وابستگانش، نیز با هدف افزایش توانمندی افغانستان برای دفع تهدیدات علیه حاکمیت ملی، امنیت و تمامیت ارضی افغانستان، طرفین به تلاش‌هایشان جهت تقویت همکاری نزدیک در اتخاذ تدابیر دفاعی و امنیتی همچنان ادامه می‌دهند.

الف) تعهدات طرفین در این موافقتنامه و هرگونه تدابیر بعدی دیگر، بر حاکمیت ملی افغانستان در حدود سرزمینش و بر حق دفاع مشروع هر یک از طرفین در مطابقت با حقوق بین‌المللی تأثیرگذار نیست.

ب) طرفین مطابق قوانین داخلی‌شان، برای یک «موافقتنامه دوجانبه امنیتی» مذاکرات را آغاز می‌نمایند. این مذاکرات بعد از امضای این موافقتنامه همکاری استراتژیک آغاز گردیده و ظرف یک سال نهایی می‌گردد. این موافقتنامه امنیتی جایگزین «توافقتنامه چگونگی حضور پرسنل امنیتی و غیرنظامی ایالات متحده آمریکا در افغانستان با هدف همکاری برای پاسخ به تروریسم، ارائه کمک‌های بشردوستانه و مدنی، آموزش و تمرینات نظامی و سایر فعالیت‌های ۲۰۰۳ (مصوب سال ۱۳۸۲) و توافقاتی که طرفین بر مغایرت احکام آن با «موافقتنامه دوجانبه امنیتی» موافقت نمایند، می‌شود.

ج) اجرای عملیات جاری نظامی براساس چارچوب‌هایی که شامل تفاهمنامه انتقال بازداشتگاه‌های ایالات متحده (منعقد ۲۰۱۲ «۱۳۹۰») و یادداشت تفاهم افغانی ساختن عملیات خاص (منعقد ۲۰۱۲ «۱۳۹۱») می‌شود، تا زمانی ادامه می‌یابد که این چارچوب‌ها توسط «موافقتنامه دوجانبه امنیتی» یا تدابیر دیگر، با موافقت طرفین جایگزین گردند. این تعهد، تا زمان فسخ آن، بر وضعیت، تعهدات و تفاهمات شامل چارچوب یاد شده در بالا، تأثیرگذار نمی‌باشد.

۲. ایالات متحده به منظور کمک در ایجاد یک چارچوب بلندمدت همکاری های دوجانبه امنیتی و دفاعی، افغانستان را به عنوان «متحد عمده خارج ناتو» تلقی می‌نماید.

۴. طرفین بر حمایتشان از تلاش‌های افغانستان در راستای صلح تأکید می‌نمایند.

الف) افراد و گروه‌هایی می‌توانند شامل روند صلح و مصالحه گردند که با القاعده قطع رابطه کنند؛ از خشونت دست بردارند؛ به قانون اساسی افغانستان شامل ضمانت‌های آن برای حقوق همه زنان و مردان این کشور، احترام بگذارند.

ب) افغانستان تأکید می‌کند تا در تمامی اقدامات دولتی درخصوص صلح و مصالحه، ارزش‌های مندرج در قانون اساسی افغانستان را رعایت کند.

۵. بعد از سال ۲۰۱۴ (۱۳۹۳)، ایالات متحده سالیانه منابع مالی را برای حمایت از آموزش، تجهیز، مشورت و تداوم نیروهای امنیتی افغانستان تخصیص می‌دهد تا افغانستان بتواند به صورت مستقل امنیت خود را تأمین نموده و در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی از خود دفاع کند، تا تروریست‌ها هرگز نتوانند بار دیگر به خاک افغانستان رخنه کرده و تهدیدی را متوجه افغانستان، منطقه و جهان سازند.

الف) این حمایت باید شامل موارد آتی گردد:

۱. کمک در ایجاد امکانات مناسب با در نظر داشتن ماهیت متحول تهدیداتی که از سوی طرفین به عنوان خطر علیه ثبات افغانستان تلقی شوند.

۲. حمایت از تلاش‌هایی که موجب دستیابی دولت افغانستان به یک ساختار پایدار امنیتی گردد.

۳. تقویت ظرفیت نهادهای امنیتی افغانستان.

ب) «گروه کاری افغانستان - آمریکا در امور دفاع و امنیت» که در چارچوب این موافقتنامه ایجاد می‌گردد، وظیفه دارد تا سطح تهدیداتی را که متوجه افغانستان و نیز نیازمندی‌های امنیتی و دفاعی این کشور را ارزیابی نموده و به «کمیسون دوجانبه» در مورد چگونگی همکاری‌های آینده پیشنهادهای مشخصی را ارائه نماید.

ج) کمک به نیروهای امنیتی ملی افغانستان باید طوری ارائه گردد که با معیارهای ناتو سازگاری داشته و اصل «قابلیت تعامل‌پذیری با نیروهای ناتو» را تقویت کند.

د) طرفین همچنان از کشورهای عضو ناتو می‌خواهند تا با اتخاذ اقدامات عملی برای تطبیق «اعلامیه همکاری‌های بلندمدت بین ناتو و دولت جمهوری اسلامی افغانستان» منعقد شده نوامبر سال ۲۰۱۰ نشست ناتو در لیسبون، توانایی‌های امنیتی افغانستان را پس از سال ۲۰۱۴ (۱۳۹۳) تداوم و بهبود بخشند.

۶. افغانستان به منظور مبارزه با القاعده و وابستگان آن، آموزش نیروهای امنیتی ملی این کشور، اجرای سایر مأموریت‌هایی که برای تحکیم منافع مشترک امنیتی از سوی طرفین مشخص می‌گردند، تداوم دسترسی نیروهای ایالات متحده به تأسیسات افغانستان و استفاده از آن تأسیسات را تا سال ۲۰۱۴ (۱۳۹۳) میسر می‌سازد و پس از آن به صورتی که در «موافقتنامه دوجانبه امنیتی» مورد توافق واقع شود، عمل خواهد شد.

الف) ایالات متحده آمریکا بر احترام کامل خویش به حاکمیت ملی و استقلال افغانستان تأکید نموده و تعهدش به چارچوب روند انتقال و تحقق کامل انتقال مسئولیت‌های امنیتی به افغانستان را مجدداً تصریح می‌دارد. ایالات متحده یک‌بار دیگر تأکید می‌کند که در جستجوی ایجاد تأسیسات دائمی نظامی در افغانستان نبوده و در پی حضوری نیست که تهدیدی را متوجه همسایگان افغانستان بسازد.

ب) ایالات متحده تعهد می‌نماید که از سرزمین و یا تأسیسات افغانستان به‌عنوان نقطه آغاز حملات علیه کشورهای دیگر استفاده نمی‌کند.

ج) چگونگی و گستره حضور و فعالیت نیروهای ایالات متحده در آینده در افغانستان و خواسته‌های دو کشور در این رابطه باید در «موافقتنامه دوجانبه امنیتی» مشخص گردند.

۷. طرفین تشریح اطلاعات و اخبار را با هدف مقابله با تهدیدات مشترک، شامل تروریسم، قاچاق مواد مخدر، جرائم سازمان‌یافته و پولشویی، افزایش می‌دهند.

۸. طرفین همچنان بر حمایتشان از بهبود هماهنگی و همکاری‌های امنیتی منطقی تأکید می‌ورزند. طرفین تصریح می‌کنند که تولید مواد مخدر، قاچاق و استفاده غیرمجاز از آن تهدید بزرگی را متوجه امنیت و اقتصاد مشروع افغانستان ساخته و همچنان امنیت منطقه و سلامت جهان را به مخاطره می‌اندازد. هر دو طرف مصمم‌اند تا برای محو این تهدید، با هم در افغانستان، منطقه و با کشورهای همسایه، همکاری نمایند.

۹. با درک این که ثبات افغانستان در ترقی و ثبات آسیای جنوبی و آسیای مرکزی نقش دارد، ایالات متحده تأکید می‌کند که هرگونه تجاوز خارجی به افغانستان را موجب نگرانی شدید خود می‌پندارد. در صورت وقوع چنین رویدادی، طرفین باید هرچه سریع‌تر در مشورت با هم، پاسخ مناسبی را

شامل اقدامات سیاسی، دیپلماتیک، اقتصادی و نظامی، با توافق هر دو طرف و مطابق با احکام قوانین اساسی شان، طرح و اجرا کنند.

بخش چهارم - تقویت امنیت و همکاری‌های منطقی

۱. طرفین بر اهمیت روابط دوستانه و مؤثر میان افغانستان و همسایگانش واقف بوده و تأکید می‌دارند که این روابط باید براساس احترام متقابل، برابری و عدم مداخله در امور یکدیگر استوار باشد. هر دو طرف از تمامی کشورها می‌خواهند تا به حاکمیت ملی و تمامیت ارضی افغانستان احترام گذاشته و از مداخله در امور داخلی و روندهای دمکراتیک افغانستان اجتناب ورزند.

۲. با در نظر داشتن اهمیت همکاری‌های منطقی جهت تحکیم امنیت در منطقه، طرفین با کشورهای منطقه، سازمان‌های منطقه‌ای، سازمان ملل متحد و سایر نهادهای بین‌المللی در برابر تهدیدهای مشخص شده از سوی طرفین، شامل شبکه‌های تروریستی، جرائم سازمان یافته، قاچاق مواد مخدر و پولشویی همکاری جدی می‌کنند.

۳. طرفین به منظور تقویت ثبات و رفاه منطقی و احیای نقش تاریخی افغانستان به عنوان پل ارتباطی آسیای مرکزی، جنوبی و شرقی به گونه ذیل همکاری می‌نمایند.

الف) تقویت بیشتر ابتکارات کنونی و آتی در منطقه از قبیل موافقتنامه‌های تجارت و ترانزیت و ایجاد سهولت در تطبیق آنها.

ب) تقویت هماهنگی و مدیریت مناطق مرزی میان افغانستان و همسایگانش.

ج) توسعه حمل‌ونقل، ترانزیت و شبکه‌های انرژی در منطقه شامل پروژه‌های زیربنایی در سراسر افغانستان.

د) بسیج حمایت بین‌المللی برای جلب سرمایه‌گذاری‌های منطقی که موجب همگرایی افغانستان با کل منطقه می‌گردد.

بخش پنجم - توسعه اقتصادی و اجتماعی

۱. طرفین موافقت می‌کنند که توسعه سرمایه انسانی و طبیعی افغانستان برای ثبات منطقی، رشد اقتصاد پایدار و احیای افغانستان در پی بیش از سه دهه جنگ، حیاتی است و نیز توافق دارند که افغانستان در سال‌های پس از «انتقال» همچنان نیازمندی‌های مالی مبرم، خاص و مداوم خواهد داشت که منابع داخلی به تنهایی پاسخگوی آن نمی‌باشد. در این خصوص، ایالات متحده بر تعهدش در کنفرانس ۲۰۱۱ (۱۳۹۰) بن مبنی بر این که کمک‌های مالی‌اش در راستای توسعه اقتصادی و کمک در

رفع کمبود بودجه افغانستان، مطابق با روند کابل با هدف حفظ دستاوردهای یک دهه گذشته، تأمین غیرقابل برگشت روند انتقال و خودکفایی افغانستان به کار رود، مجدداً تأکید می‌کند.

۲. در بُعد اقتصادی:

الف) طرفین به مساعی خود جهت تحکیم و توسعه اقتصاد بازار و همکاری‌های بلندمدت با هدف رشد مداوم اقتصاد افغانستان در روشنی قانون اساسی و واقعیت‌های تاریخی و اجتماعی افغانستان، ادامه می‌دهند.

ب) با توجه به اولویت‌های افغانستان، ایالات متحده در تقویت بنیان اقتصادی، حمایت از توسعه پایدار و خودکفایی افغانستان مخصوصاً در حوزه تولیدات کشاورزی، ایجاد زیربناهای لازم در بخش‌های حمل‌ونقل، تجارت، آب و انرژی، تقویت مدیریت مسئولانه منابع طبیعی و ایجاد نظام نیرومند مالی که برای تداوم سرمایه‌گذاری لازم می‌باشد، کمک می‌کند.

ج) با هدف تشویق تجارت و رشد بخش خصوصی، طرفین در استفاده روزافزون از سند «نظام عمومی ترجیحات»، مشترکاً تلاش می‌کنند. به علاوه، به منظور تشویق سرمایه‌گذاری، ایالات متحده مصمم است که اداره سرمایه‌گذاری‌های خصوصی در خارج، بانک صادرات و واردات ایالات متحده و اداره تجارت و توسعه ایالات متحده را بسیج نموده تا فعالیت‌های بخش خصوصی ایالات متحده در افغانستان را حمایت و تشویق نمایند. افغانستان نیز از طریق نهادهای مربوط، از توسعه بخش خصوصی خویش حمایت می‌کند.

د) طرفین بر خواست خود تأکید می‌کنند که مردم افغانستان باید استفاده‌کننده اصلی از منابع طبیعی کشورشان باشند. ایالات متحده از تلاش‌های افغانستان در جهت مدیریت منابع طبیعی از طریق ایجاد یک چارچوب پاسخگو، مؤثر، کارآ و شفاف و با استفاده از بهترین روش‌های بین‌المللی و تقویت این روش‌ها، حمایت می‌کند.

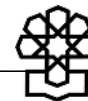
۳. در بُعد اجتماعی طرفین تلاش‌های مداوم را مشترکاً جهت کمک به ارتقای ظرفیت انسانی افغانستان، با استفاده از اقدامات زیر انجام می‌دهند:

الف) دسترسی و ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت، شامل تحصیلات عالی و آموزش‌های دینی برای تمامی افغان‌ها در بخش‌های کلیدی.

ب) دسترسی به خدمات اساسی بهداشتی و مراقبت‌های خاص (شامل دستیابی زنان و کودکان به این خدمات).

۴. طرفین بر اهمیت حیاتی مبارزه با فساد اداری تأکید می‌نمایند:

الف) طرفین در برابر تمامی انواع و اشکال فساد اداری قاطعانه مبارزه می‌کنند.

ب) طرفین مکانیسم‌هایی را جهت ارتقای مؤثر کمک‌ها ایجاد نموده و با اتخاذ شیوه‌های بهتر تدارکات، شفافیت و حسابرسی، از فساد اداری جلوگیری می‌کنند.

ج) افغانستان نهادهای مبارزه با فساد را تقویت کرده و قوانین مربوط را براساس تعهدات ملی و بین‌المللی‌اش، بازنگری می‌کند.

د) افغانستان نظام مالی خود را مطابق با پیشنهادهای گروه کاری فعالیت‌های مالی آسیا پاسیفیک درخصوص مبارزه با پولشویی تقویت می‌کند.

ه. ایالات متحده و افغانستان به همکاری‌های‌شان به منظور توسعه افغانستان شامل ارائه کمک‌های سالیانه اقتصادی و اجتماعی از جانب ایالات متحده به افغانستان، متناسب با اهمیت استراتژیک همکاری میان دو کشور، ادامه می‌دهند.

الف) برای رسیدن به این هدف، ایالات متحده سالیانه منابع مالی را جهت مساعدت اقتصادی و اجتماعی به افغانستان، پیشنهاد می‌دهد. ایالات متحده همچنین از تلاش‌های افغانستان برای جلب و تشویق سرمایه‌گذاری بین‌المللی و حمایت از بخش خصوصی افغانستان که برای تحقق یک افغانستان و منطقه امن، مرفه حیاتی است، حمایت می‌کند.

ب) با تأکید بر تعهداتش در کنفرانس‌های سال ۲۰۱۰ در کابل و لندن (کنفرانس لندن در سال ۱۳۸۸ و کنفرانس کابل در سال ۱۳۸۹)، (پس از این کنفرانس‌ها)، ایالات متحده یکبار دیگر بر تعهد خویش تأکید می‌کند که حداقل ۵۰ درصد کمک‌های اقتصادی و اجتماعی خود به افغانستان را از طریق مکانیسم‌های بودجه حکومت افغانستان به مصرف برساند. طرفین این تعهد را از طریق کمیسیون دوجانبه افغانستان - ایالات متحده که براساس این موافقتنامه تشکیل می‌گردد، در زمان‌های مشخص مورد بازنگری قرار می‌دهند تا به این ترتیب درصد کمک‌هایی که از طریق مکانیسم‌های بودجه حکومت افغانستان پس از سال ۲۰۱۲ (۱۳۹۰) به مصرف می‌رسد، افزایش یابد.

ج) ایالات متحده بر تعهد خویش در کنفرانس سال ۲۰۱۰ (۱۳۸۹) کابل مجدداً تأکید می‌کند که کمک‌های توسعه‌ای خود به افغانستان را همچنان همسوی با برنامه‌های دارای اولویت ملی، طبق توافق قبلی طرفین، به صورتی تنظیم نماید که تا انتهای سال ۲۰۱۲ هشتاد درصد کمک‌های ایالات متحده همراستا با این برنامه‌ها به مصرف برسد. ایالات متحده موافق است تا آن مقدار از کمک‌های توسعه‌ای خود را که همراستا با برنامه‌های دارای اولویت ملی افغانستان به مصرف نمی‌رسند، به‌گونه‌ای شفاف به مصرف رسانده و در مصرف آن با دولت افغانستان مشورت کند.

د) این تعهدات وابسته به اقدام حکومت افغانستان در ایجاد مکانیسم‌ها و پیشرفت‌ها در راستای تأمین شفافیت و حسابرسی مالی، افزایش در مصرف بودجه، بهبود در جمع‌آوری عواید، تقویت سیستم‌های مدیریت منابع عمومی و سایر اقدامات دوجانبه می‌گردد که جهت ارزیابی فعالیت‌ها و

پیشرفت‌ها بر آن از قبل توافق شده است. این اقدامات همچنان شامل تعهداتی می‌گردد که در «کنفرانس‌ها» روی آن توافق شده‌اند.

۶. طرفین روابط دیرینه بین مردمان و جوامع مدنی‌شان را با تلاش‌های گسترده، شامل تدوین برنامه‌هایی برای جوانان و زنان و همکاری بین نهادهای تحصیلات عالی، تقویت می‌نمایند.

۷. ایالات متحده تبادلات و سایر فعالیت‌ها، شامل ارائه فرصت‌های آموزشی مانند برنامه آموزش مهارت‌های مدیریت مهمانان بین‌المللی را تقویت می‌نماید.

۸. طرفین همچنان در حمایت از نهادهای فرهنگی و حفظ میراث فرهنگی افغانستان همکاری می‌نمایند.

بخش ششم - تقویت نهادها و حکومتداری در افغانستان

۱. طرفین برای بهبود سرمایه انسانی در نهادهای مهم دولت افغانستان همکاری می‌نمایند. کمک ایالات متحده باید براساس اولویت‌های حکومت افغانستان و مبتنی بر نیازهایی باشد که از سوی طرفین مشترکاً شناسایی شده است.

۲. افغانستان امور حکومتی را با افزایش میزان پاسخگویی و شفافیت در نهادهای سه‌گانه (اجرایی، تقنینی و قضایی) بهبود می‌بخشد، تا آنها بتوانند نیازمندی‌های مدنی و اقتصادی مردم را بهتر رفع کنند. افغانستان همچنان طبق قوانین خود، کارآیی را در همه سطوح حکومت تقویت نموده و اطمینان حاصل می‌نماید که ادارات و نهادها براساس دستورالعمل‌های درست و عادلانه متناسب با معیارهای ملی به ارائه خدمات مشغولند.

۳. ایالات متحده در تقویت ظرفیت، خودکفایی و افزایش کارآیی نهادهای دولت افغانستان و توانمندی آنها در ارائه خدمات اساسی، از حکومت افغانستان حمایت می‌کند.

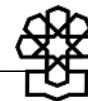
۴. طرفین با هم همکاری می‌نمایند تا «ساختارهای موازی» را حذف نمایند.

بخش هفتم - تدابیر و مکانیسم‌های تطبیق موافقتنامه

۱. طرفین به منظور توسعه همکاری‌ها و نظارت بر پیشرفت‌ها در تطبیق این موافقتنامه، یک کمیسیون دوجانبه افغانستان - ایالات متحده و مکانیسم‌های لازم را ایجاد می‌کنند.

الف) کمیسیون از جانب وزرای خارجه هر دو کشور و یا نمایندگان‌شان، اداره می‌شود و جلسات آن هر شش ماه یکبار به صورت چرخشی در کابل و واشنگتن برگزار می‌گردد.

- مجامع موجود دوجانبه، مانند مجمع مشورتی امنیتی دوجانبه افغانستان - ایالات متحده، باید

در چارچوب این ساختار ادغام گردند.

ب) یک کمیته اجرایی مشترک چگونگی کارگروه‌های کاری دائمی کارشناسان را که برای نظارت بر این موافقتنامه تشکیل می‌شوند، رهبری کرده و به وزرا گزارش می‌دهد.

- این گروه‌های کاری از جانب وزرای مربوط یا نمایندگان‌شان، اداره می‌شود و به‌عنوان مرجعی برای مشورت‌های منظم میان مقامات ارشد روی مسائل مشترک مورد علاقه عمل می‌کند. این مسائل علاوه بر موارد دیگر شامل تأمین امنیت بلندمدت، حمایت از توسعه اجتماعی، اقتصادی و روند دموکراسی و نیز تقویت نهادهای دولتی و حکومتی در افغانستان می‌شوند.

ج) جلسات کمیته مشترک اجرایی به‌منظور ارزیابی تهدیدات مشترک و گفتگو در مورد مسائل منطقی مورد علاقه نیز به شکل منظم دایر می‌گردد.

۲. طرفین از طریق کمیسیون دوجانبه، سطح حمایت و کمک‌ها را مشترکاً مشخص می‌کنند.

۳. افغانستان و ایالات متحده می‌توانند جهت اجرای بهتر این موافقتنامه، به تدابیر یا توافقات بیشتر در صورتی که لازم پنداشته شود، مطابق به قوانین و مقررات مربوطه دو کشور متوسل شوند.

بخش هشتم - احکام نهایی

۱. این موافقتنامه بعد از آن قابل اجراست که طرفین از مجرای دیپلماتیک، تکمیل شرایط قانونی داخلی‌شان برای اجرایی شدن این موافقتنامه را به یکدیگر اطلاع بدهند. این موافقتنامه تا انتهای سال ۲۰۲۴ میلادی (سال ۱۴۰۳ هجری شمسی) اعتبار دارد. طرفین می‌توانند با موافقت کتبی مشترک، شش ماه قبل از تاریخ انقضا، این موافقتنامه را برای یک دوره دیگر تمدید نمایند. این موافقتنامه می‌تواند با موافقت کتبی هر دو طرف در هر زمانی تعدیل یا فسخ گردد و هریک از طرفین می‌تواند در مورد تصمیمش برای فسخ این موافقتنامه یادداشت کتبی ارائه نمایند که در آن صورت این موافقتنامه برای مدت یک سال پس از ارائه این یادداشت اعتبار دارد.

۲. تمامی اقداماتی که طبق مفاد این موافقتنامه اجرا می‌گردد باید مطابق با تعهدات بین‌المللی طرفین باشد. هرگونه همکاری طبق احکام این موافقتنامه تابع مقررات دو طرف، شامل قوانین بودجه می‌باشد.

۳. هرگونه اختلاف ناشی از تطبیق این موافقتنامه از طریق مشورت‌های دیپلماتیک میان طرفین حل و فصل می‌گردد.

ضمیمه ۲ - متن توافقنامه امنیتی دوجانبه آمریکا و افغانستان

ماده اول

هدف: این توافقنامه، اصول و نیازهای اساسی را که تبیین‌کننده حضور بلندمدت، فعالیت‌ها و هماهنگی‌های نیروهای آمریکایی در افغانستان است، مشخص می‌کند.

ماده دوم

کلیه مؤسسات و املاک موجود در خاک افغانستان (براساس فهرست تنظیمی از سوی آمریکا) طی دوره حضور نیروهای آمریکایی براساس این توافقنامه در اختیار آمریکا قرار می‌گیرند و نیروهای آمریکایی از زمان اجرایی شدن توافقنامه، حق استفاده از آنها را دارند.

- نیروهای آمریکایی شامل وضعیت تمامی نیروها اعم از نظامی، غیرنظامی، تمامی اموال و دارایی‌ها و تجهیزات این نیروها در خاک افغانستان می‌شود.

اعضای نیروهای آمریکایی شامل تمامی افراد وابسته به ارتش آمریکا، نظامیان آمریکایی مأمور در پیمان آتلانتیک و شاغلان بخش‌های بازسازی و خدمات انسانی می‌شود.

- اعضای غیرنظامی نیز شامل غیرنظامیانی است که در وزارت دفاع آمریکا فعالیت می‌کنند و یا بنابر ضرورت‌های امنیتی در قالب نیروهای پشتیبانی فنی، تخصصی، اطلاعاتی و مشورتی در افغانستان حضور دارند.

- تمام پیمانکاران طرف قرارداد با آمریکا و کادری که با آن شرکت‌ها همکاری می‌کنند، اعم از شهروندان آمریکایی یا اتباع سایر کشورها که به هدف تأمین خدمات و امنیت نیروهای آمریکایی در افغانستان حضور داشته باشند.

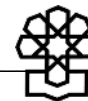
- کلیه کسانی که در فراهم ساختن وسایل نقلیه ایمنی به‌ویژه در عرصه نظامی برای تردد در جاده‌ها و انتقال افراد و تجهیزات نقش دارند.

- وسایط نقلیه نظامی که در عملیات نظامی با پلاکاردهای ویژه براساس نظام معمول در آمریکا، کلیه تجهیزات دفاعی و هجومی که نیروهای آمریکا و همکار در جنگ‌های متعارف به آنها نیاز داشته و از آنها استفاده می‌کنند. این تجهیزات شامل سلاح، ادوات و تجهیزات نظامی بوده و به هیچ‌وجه به آنها سلاح‌های غیرمتعارف اطلاق نمی‌شود.

- انبارهای مورد نیاز برای حفظ تجهیزات نظامی و غیرنظامی مورد استفاده نیروهای آمریکایی.

ماده سوم

تمامی نیروهای نظامی آمریکا و عناصر غیرنظامی به هنگام انجام عملیات نظامی و پاکسازی باید طبق قوانین آمریکا عمل کرده و به آن احترام بگذارند. ایالات متحده وعده می‌دهد که تدابیر لازم را

برای احترام به قوانین و عرف افغانستان به کار بندد.

ماده چهارم

با هدف واکنش به هرگونه تهدیدات داخلی و خارجی علیه افغانستان و نیروهای آمریکایی و همپیمان حاضر در افغانستان و تحکیم همکاری‌ها برای شکست تشکیلات مخالفان (طالبان و القاعده) شکست سایر گروه‌های قانون‌شکن در این کشور، دو طرف توافق کردند تا:

۱. دولت افغانستان کمک‌های موقتی را از نیروهای آمریکایی به منظور تقویت ارتش ملی و پلیس ملی جهت حفظ امنیت و ثبات در این کشور دریافت کند. از جمله این کمک‌ها، همکاری در عملیات نظامی علیه تشکیلات القاعده، گروه‌های تروریستی و گروه‌های ناقض قانون خواهد بود.

۲. عملیات نظامی براساس این توافقنامه در کمیته مشترک بررسی، هماهنگ و اجرا می‌شود. مدیریت کمیته مشترک و فرماندهی عملیات ویژه به‌عهده نیروهای آمریکایی خواهد بود. در صورت ضرورت انجام عملیات یکجانبه از سوی نیروهای آمریکایی، فرماندهی نیروهای آمریکایی در کمیته مشترک طرف افغان را از نتایج عملیات مطلع خواهد ساخت.

۳. طرفین توافق دارند که به‌منظور تحکیم توانمندی‌های امنیتی و مقابله با هرگونه تهدید احتمالی در آینده که از داخل یا خارج متوجه افغانستان و آمریکا می‌شود، آمادگی لازم را کسب کنند. بدین‌منظور آمریکا می‌تواند در مناطق شنیدند، شورابک، قندهار، بگرام و خوست افغانستان پایگاه دائمی ایجاد کند. در ضمن ایالات متحده در صورت نیاز و طبق بررسی و اعلام نیاز کمیته مشترک نظامی در سایر نقاط افغانستان نیز اقدام به تأسیس پایگاه موقت، دائمی و یا عملیاتی خواهد کرد.

قوانین و ضوابط حاکم بر پایگاه‌های موقت تا زمان استفاده نیروهای آمریکایی و مشترک، طبق قوانین ارتش آمریکا خواهد بود. در این زمینه ضوابط و عرف افغانستان محترم می‌باشد.

اجرای عملیات باید براساس قوانین دولت آمریکا و قوانین بین‌المللی باشد. رعایت اصل حاکمیت افغانستان و منافع ملی این کشور به شیوه‌ای که دولت افغانستان تعیین کرده، مدنظر طرفین خواهد بود.

ماده پنجم

دارایی‌ها، تمامی ساختمان‌ها و تأسیسات غیرمنقول موجود در اراضی که از زمان اجرای توافقنامه در اختیار نیروهای آمریکایی قرار دارند، تحت حاکمیت دولت آمریکا است. دولت آمریکا مسئولیت ساخت، بهینه‌سازی، توسعه مؤسسات در این اراضی را برعهده دارد.

در صورت استفاده مشترک از این اراضی طرفین براساس میزان استفاده مسئولیت بازسازی،

ساخت و توسعه مؤسسات را برعهده خواهند داشت.

تمامی تجهیزات، اموال و دارایی‌های منقولی که وارد افغانستان شده و یا در داخل قلمرو افغانستان پدید آمده است به نیروهای آمریکایی و شرکت‌های طرف قرارداد آمریکا تعلق دارند.

ماده ششم - عبور و مرور

۱. خودروهای نظامی و غیرنظامی مورد استفاده نیروهای آمریکایی و شرکت‌های همکار حق ورود یا خروج از افغانستان را دارند. اصول عبور و مرور در کمیته مشترک تعیین می‌شود.

۲. هواپیماهای نظامی و غیرنظامی آمریکا براساس قرارداد با وزارت دفاع آمریکا حق پرواز در خطوط هوایی افغانستان را دارند و می‌توانند برای سوختگیری در خاک افغانستان فرود بیایند. کمیته مشترک تسهیلات مناسبی را برای حرکت این هواپیماها فراهم می‌کند.

۳. مسئولیت نظارت و کنترل حریم هوایی افغانستان از زمان اجرای توافقنامه تا زمان حضور نیروهای آمریکایی و عملیات علیه تروریسم به نیروهای آمریکایی واگذار می‌شود. پروازهای غیرنظامی افغانستان با توافق طرفین به صورت موقت یا دائم به صورت مشترک یا بنابر ضرورت به دولت افغانستان واگذار می‌شود.

۴. هیچگونه مالیاتی به خودروها و هواپیماهای دولت آمریکا اعم از نظامی و غیرنظامی که براساس قرارداد با وزارت دفاع در افغانستان فعالیت می‌کنند، تعلق نمی‌گیرد. ضمن آنکه آنها از بازرسی نیروهای امنیتی افغانستان مصون خواهند بود.

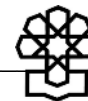
ماده هفتم - قراردادها

نیروهای آمریکایی براساس قوانین آمریکا اجازه عقد قرارداد برای خرید مواد و دریافت خدمات لازم در افغانستان را دارا بوده و آنها را از هر منبعی که بخواهند تهیه می‌کنند. نیروهای آمریکایی بنابر ضرورت و درخواست دولت افغانستان، اطلاعات مربوط به اسامی شرکت‌های واردکننده طرف قرارداد و مبالغ قراردادها را در اختیار مقامات افغان قرار خواهند داد.

ماده هشتم - خدمات و ارتباطات

۱. نیروهای آمریکایی مجاز به هرگونه اقدامی در جهت تولید و یا افزایش استفاده از آب، برق و ارتباطات در مؤسسات و اراضی تحت اختیار خود متناسب با نیاز بوده و کمیته مشترک را مطلع می‌کنند.

۲. نیروهای آمریکایی مسئول فعال‌سازی شبکه مخابرات براساس قوانین آمریکا و اتحادیه بین‌المللی مخابرات بوده و بنابراین می‌توانند از تجهیزات و خدمات ویژه برای فعال‌سازی

سیستم‌های مخابراتی استفاده کنند.

۳. براساس این توافقنامه نیروهای آمریکایی از پرداخت هرگونه مالیات برای استفاده از این سیستم ارتباطی معاف می‌باشند.

۴. ایجاد هرگونه طرح و زیرساخت ارتباطی توسط دولت افغانستان که می‌تواند مشکلات امنیتی به‌وجود آورده و یا مورد استفاده گروه‌های تروریستی قرار گیرد باید در کمیته مشترک مورد بررسی و توافق طرفین قرار گیرد.

ماده نهم - مسئولیت حقوقی

۱. مسئولیت حقوقی و قضایی کلیه نیروهای آمریکایی اعم از نظامی و غیرنظامی و شرکت‌های طرف قرارداد و همکاران آنها برعهده دولت آمریکا است.

۲. در صورت درخواست دولت افغانستان مبنی بر واگذاری مسئولیت حقوقی پرونده‌هایی که در آن نیروهای نظامی و غیرنظامی آمریکا مرتکب جنایات عمدی یا غیرعمدی شده باشند، این امر توسط طرف آمریکایی مورد بررسی قرار گرفته و پاسخ حقوقی به دولت افغانستان ارائه می‌شود.

۳. نیروهای آمریکایی آغاز تحقیقات جنایی و نتایج بررسی محاکم قضایی درخصوص متهمان را به کمیته مشترک گزارش خواهند داد.

۴. در صورت بازداشت نیروهای نظامی یا غیرنظامی آمریکا توسط مقامات افغانستان، این نیروها فوراً به مقامات آمریکایی تحویل داده می‌شوند.

۵. در صورت وجود شاکه خصوصی در مورد مجرمان جنایی نیروهای آمریکایی و درخواست مقامات افغانستان، همکاری لازم از سوی طرفین در زمینه انجام تحقیقات، جمع‌آوری ادله، اطلاعات و تضمین روند عادلانه محاکمات صورت می‌پذیرد.

۶. مادامی که خطر تروریسم در افغانستان باقی است، فرقی بین مسلح بودن یا غیرمسلح بودن، داشتن یونیفرم نظامی یا غیرنظامی برای مرتکبان جنایی از نیروهای آمریکایی وجود ندارد. این بخش از توافقنامه استراتژیک که ناظر بر توافقات نظامی و امنیتی است، اساس توافق آینده دولت افغانستان و آمریکا می‌باشد.

شماره مسلسل: ۱۳۳۶۳

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ابعاد کاوی توافقنامه امنیتی آمریکا و افغانستان

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه امنیتی - دفاعی)

تهیه و تدوین: علیرضا کوهکن

ناظر علمی: مهدی ذوالفقاری

متقاضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

ویراستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. جمهوری اسلامی

۲. افغانستان

۳. ایالات متحده

۴. توافقنامه دوجانبه امنیتی

۵. توافقنامه راهبردی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۹/۱۹